

Νεοελληνική Γλώσσα Β Γυμνασίου

Ενότητα 1

Υποκείμενο

Το υποκείμενο είναι το ονοματικό σύνολο για το οποίο γίνεται λόγος μέσα στην πρόταση. Φανερώνει ποιος ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

π.χ. Ο **Δημήτρης** έλυσε την άσκηση αμέσως.

Ο **μαθητής** προετοιμάζει τα μαθήματά του

Η **γη** θερμαίνεται από τον ήλιο

Το **μωρό** κοιμάται

Η **Μαρία** διαβάζει το μάθημα.

Υ

ΠΟΙΟΣ;

P

ΤΙ ΚΑΝΕΙ;

A

ΤΙ;

Εντοπίζεται κάνοντας την ερώτηση **ποιος** + Ρήμα πρότασης.

Εκφέρεται σε πτώση **ονομαστική** ενικού ή πληθυντικού.

Οι μορφές του Υποκειμένου

Το υποκείμενο εμφανίζεται με τις εξής **μορφές** :

Μορφές	Παραδείγματα
1. Ουσιαστικό	-Η οικογένεια είναι το βασικό κύτταρο της κοινωνίας . -Ο υπολογιστής μου χάλασε .
2. Αντωνυμία	-Οι άλλοι έφτασαν πρώτοι . -Πόσοι άλλαξαν γνώμη ;
3. επίθετο	-Ο τρίτος στη σειρά να φύγει . - Οι περισσότεροι κατέκριναν τη συμπεριφορά του .
4. μετοχή	-Οι διδάσκοντες συνεδριάζουν αυτή τη στιγμή . -Συγκεντρώθηκαν στην αυλή όλοι οι εργαζόμενοι .
5. Άρθρο με πρόταση	-Είναι φανερό το πόσο έχει αλλάξει . - Το τι θα κάνω είναι δική μου δουλειά .
6. Άρθρο που συνοδεύει άλλο μέρος του λόγου	-Με ζάλισε το πάνω κάτω . - Το « Αθώοι και φταίχτες »είναι μυθιστόρημα της Μάρως Δούκα
7. Πρόταση χωρίς άρθρο	-Φαίνεται ότι θα αργήσουν. -Είναι γνωστό πως έχουν στενή σχέση.

Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων

Πρόταση χωρίς άρθρο που εισάγεται με το ότι (δευτερεύουσα ειδική) ή με το να (δευτερεύουσα βουλητική) χρησιμοποιείται ως υποκείμενο σε απρόσωπα ρήματα (αξίζει, μπορεί, φαίνεται, λέγεται, επιτρέπεται κ.λπ.) και απρόσωπες εκφράσεις (είναι σίγουρο, είναι φανερό, είναι γνωστό, είναι κρίμα, είναι ανάγκη, είναι καιρός κ.λπ.).

Απρόσωπα λέμε τα ρήματα που δεν έχουν υποκείμενο πρόσωπο ή πράγμα αλλά ολόκληρη πρόταση και συνηθίζονται στο τρίτο ενικό πρόσωπο.

π.χ. Απαγορεύεται να καπνίζετε.
          ↓   ↓
      απρόσωπο ρήμα   υποκείμενο

Εκτός από απρόσωπα ρήματα υπάρχουν και **απρόσωπες εκφράσεις**. Αυτές σχηματίζονται συνήθως με το γ' ενικό πρόσωπο του ρήματος είμαι και ένα επίθετο ή ουσιαστικό. Και η απρόσωπη έκφραση έχει για υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση.

π.χ. Είναι κακό να αδικούμε τους άλλους.
          ↓   ↓
απρόσωπη έκφραση   υποκείμενο
          ↑   ↑
      Είναι κρίμα   να πάει χαμένος.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Ένα ρήμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ως προσωπικό είτε ως απρόσωπο.

π.χ. **Φαίνεται** πως θα χιονίσει.   Το σπίτι **φαίνεται** μεγάλο.
          ↓   ↓
      απρόσωπο   προσωπικό

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A. Να βρείτε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων και να γράψετε ποια από αυτά είναι απρόσωπα.

1. Πολλές φορές μου συνέβη αυτό το πράγμα
2. Πολλές φορές συνέβη να ταξιδεύουμε μαζί.
3. Ακούγεται πως θα μειωθεί η εξεταστέα ύλη
4. Δυστυχώς η φωνή μας δεν ακούγεται.
5. Φαίνεται πως δεν θα επαναληφθεί παρόμοιο φαινόμενο
6. Ύστερα από καταιγίδα φαίνεται καθαρά ο ορίζοντας
7. Δε σου ταιριάζει να μιλάς με άσχημο τρόπο.
8. Το πουκάμισο που φοράς δεν ταιριάζει με το παντελόνι σου.

Β. Να ξαναγράψετε τις πιο κάτω προτάσεις μετατρέποντας τη σύνταξη από προσωπική σε απρόσωπη, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές:

1. Είναι ευχάριστο το ταξίδι με το πλοίο το καλοκαίρι.
Είναι ευχάριστο να ταξιδεύεις με το πλοίο το καλοκαίρι
2. Είναι απαράδεκτη τέτοια συμπεριφορά
.....
3. Δεν επιτρέπεται το κάπνισμα.
.....
4. Απαγορεύεται η τηλεφωνική συνομιλία εντός της αίθουσας
.....
5. Είναι ασέβεια το γράψιμο συνθημάτων πάνω στους τοίχους.
.....

Γ. Στις πιο κάτω προτάσεις να εντοπίσετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων και να σημειώσετε ποια μορφή έχουν:

- + Χρειάζεται επιμονή και υπομονή για να πετύχουμε στις εξετάσεις. -----
- + Όλοι θέλουν να πάρουν μέρος στη γιορτή. -----
- + Είναι δύσκολο να το καταλάβω αυτό. -----
- + Φάνηκε ότι πέρασε πολλά. -----
- + Ένα μήνυμα έστειλε στη φίλη της. -----
- + Τους ρώτησε η μητέρα αν πεινούν. -----
- + Της διάβασε ένα παραμύθι. -----
- + Ήταν αδύνατο να ξυπνήσω. -----
- + Είναι συμμαθητές ο Μάριος και η Έλενα. -----
- + Πρέπει να διαβάσεις. -----
- + Επιδιώκεται να λυθεί το πρόβλημα. -----
- + Η μουσική ακούγεται σε όλο το σχολείο. -----
- + Ο καλύτερός μου φίλος λέγεται Γιώργος. -----
- + Απαγορεύεται να πατάτε το γρασίδι. -----
- + Φαίνεται ότι θα χειμωνιάσει. -----
- + Λέγεται ότι θα πάμε εκδρομή. -----
- + Ο πατέρας εργάζεται σε μια μεγάλη εταιρία. -----
- + Πρέπει να είναι ο πρόεδρος της Ελλάδας. -----
- + Ο φίλος μου φαίνεται χαρούμενος σήμερα. -----
- + Μπορεί να βρέξει. -----
- + Απαγορεύεται να βγαίνετε έξω μετά τις 12 το βράδυ! -----
- + Η φίλη μου χρειάζεται τη βοήθειά μου στο μάθημα των μαθηματικών. -----
- + Είπε στη Μαρία να φύγει. -----

Δ. Να υπογραμμίσετε τα υποκείμενα των ρημάτων και να σημειώσετε δίπλα ποια μορφή έχουν :

- ❖ Εκείνοι προγραμμάτισαν τις διακοπές τους. -----
- ❖ Δεν επιτρέπεται η είσοδος. -----
- ❖ Το φιλοξενώ είναι ρήμα. -----
- ❖ Απαγορεύεται να ψιθυρίζετε. -----
- ❖ Εγώ και εσύ αναπολούμε τις θερινές μας διακοπές. -----
- ❖ Μαγειρεύετε; -----
- ❖ Οι συμμετέχοντες στις ξεναγήσεις θα καταβάλουν από 30 ευρώ . -----
- ❖ Το ότι δεν ακολουθήσατε τις συμβουλές μου, θα έχει συνέπειες. -----
- ❖ Οι επιμελείς επιβραβεύονται. -----

- ❖ Ο Κώστας ταξιδεύει τακτικά! .....
- ❖ Εσύ και οι φίλοι σου αγαπάτε τις διακοπές στα νησιά του Αιγαίου. ....
- ❖ Οι αρχαίοι ζούσαν λιτά. ....
- ❖ Φαίνεται ότι έχεις δίκιο. ....
- ❖ Το ότι δε μου μίλησες με στεναχώρησε πολύ. ....
- ❖ Τα ξύλα τριζοβολούν στο τζάκι. ....
- ❖ Οι άρρωστοι γέμισαν τα νοσοκομεία. ....
- ❖ Κάποιος μαρτύρησε το μυστικό. ....
- ❖ Γύρισαν όλοι. ....

Ε. Ποια είναι τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις και σε ποια πτώση βρίσκονται; Ποια μορφή έχουν (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, πρόταση ή κάτι άλλο);

α. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνήσουν το Φαράγγι του Διαβόλου. (κειμ. 1)

υποκείμενο: _____, πτώση: _____, μορφή: _____

β. Θα σας οδηγήσω εγώ. (κειμ. 1)

υποκείμενο: _____, πτώση: _____, μορφή: _____

γ. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. (κειμ. 3)

υποκείμενο: _____, πτώση: _____, μορφή: _____

δ. Ό,τι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. (κειμ. 4)

υποκείμενο: _____, πτώση: _____, μορφή: _____

Στ. Να βρεις τα υποκείμενα στο παρακάτω κείμενο

Εκείνη τη νύχτα άρχισαν οι δυνατοί βοριάδες	
που σηκώνουν κεραμίδια	
Όλος ο σταθμός ήταν σε επιφυλακή.	
Όταν αρχίζει η εποχή της ξηρασίας	
φυσάνε οι αέρηδες	
υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς στο δάσος	
Τα φυλάκια είχαν διπλές βάρδιες μέρα νύχτα	

Ζ. Τι μέρος του λόγου είναι το υποκείμενο στις παρακάτω προτάσεις;

Τα ποτά για το πάρτι θα τα φέρουμε εμείς.	
Χάθηκαν οι ελπίδες μου.	
Οι φυλακισμένοι ξεκίνησαν απεργία πείνας.	
Ζητείται νέος για τρίωρη απασχόληση.	
Σβήστηκαν τα όνειρά μου.	
Πρέπει να λύσω τις ασκήσεις.	
Μου φαίνεται πως θα βρέξει.	
Οι άρρωστοι εγκατέλειψαν το κτίριο.	
Έφυγαν και οι τελευταίοι εργαζόμενοι.	

Παράλειψη υποκείμενου

Το υποκείμενο παραλείπεται όταν:

- είναι α΄ και β΄ πρόσωπου, αφού φαίνεται εύκολα από την κατάληξη του ρήματος.
Π.Χ. Θα διαβάσετε (εσείς) το επόμενο μάθημα. Είμαι αποφασισμένος να γράψω καλά στις εξετάσεις.
- είναι στο γ΄ πρόσωπο και εννοείται από τα συμφραζόμενα.
Π.χ. Η Νίκη ξεκίνησε να διαβάζει το πρωί και τελείωσε (η Νίκη) το απόγευμα.
- είναι μια γενική έννοια.
Π.χ. Πώς σε λένε (οι άνθρωποι).
- εννοείται μόνο ένα υποκείμενο στην έννοια του ρήματος.
Π.χ. Σημαίνει την αρχή της λειτουργίας (η καμπάνα)
- πρόκειται για φυσικά φαινόμενα.
Π.χ. Χαράζει σε λίγο (η μέρα).

Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσετε τα υποκείμενα που παραλείπονται:

- Παρακολούθησαμε την ομιλία με προσοχή.
- Τελικά θα φύγετε ή θα μείνετε;
- Οι καθηγητές συνεδρίασαν και αποφάσισαν την εκδρομή.
- Μόλις κτυπήσει δέκα οι εργαζόμενοι κάνουν το πρώτο τους διάλειμμα.
- Εδώ επισκευάζουν τηλεοράσεις.
- Χτες έβρεχε συνεχώς.

Στο κείμενο που ακολουθεί υπογραμμίστε τα υποκείμενα και γράψτε όσα παραλείπονται.

- Το έσκασες από το σχολείο, μου είπε ένα παιδί.
- Ναι, έκαμα εγώ, έτσι, για να πω κάτι.
- Καλά έκαμες! είπε αυτός σοβαρά... Εδώ πάνω όλα είναι πολύ ωραία. Να, τώρα έρχεται και ο Αμερικάνος. Κάνε χάζι...

Γύρισα κατά κει που έδειχνε και είδα το θείο Περικλή. Πέρασε από μπρος μου δίχως να με προσέξει και κάθισε στο καφεεντάκι, που ήταν έρημο εκείνη την ώρα.

Συμφωνία Υποκειμένου και ρήματος

- Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του σε πρόσωπο και αριθμό,
π.χ. Η Ευγενία παίζει στην αυλή. (Το υποκείμενο Η Ευγενία είναι γ' πρόσωπο ενικού αριθμού, όπως και το ρήμα παίζει)

- Όταν υπάρχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα, το ρήμα μπαίνει σε πληθυντικό αριθμό,
π.χ. Η Ευγενία και ο Περικλής παίζουν στην αυλή.

- Όταν υπάρχουν πολλά υποκείμενα σε διάφορα πρόσωπα (α', β', γ'), το ρήμα μπαίνει στο επικρατέστερο πρόσωπο (το α' πρόσωπο είναι επικρατέστερο του β' και το β' επικρατέστερο του γ'),
π.χ. Εμείς και εσείς θα πάμε εκδρομή. Πότε θα έρθετε εσείς και οι άλλοι;

- Η συμφωνία Υποκειμένου και ρήματος ως προς το πρόσωπο και τον αριθμό μπορεί να μην τηρείται στις παρακάτω περιπτώσεις:

α. Όταν το υποκείμενο είναι **περιληπτικό** όνομα,
π.χ. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων περίμεναν να έρθει η σειρά τους.

β. Όταν ένα υποκείμενο ενικού αριθμού συνδέεται με άλλα πρόσωπα ή πράγματα,
π.χ. Εγώ με τους φίλους μου πήγαμε στον κινηματογράφο.

γ. Όταν υπάρχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ενιαίο σύνολο,

π.χ. Η εξυπνάδα και η καλοσύνη του εκτιμήθηκε από όλους.

Συμπληρώστε τα ρήματα που λείπουν με βάση τα υποκείμενά τους:

α. Εγώ, η Μαρία και ο Γιάννης ..... (πηγαίνω) απόψε σινεμά. Η Μαρία κι εσύ πώς ..... (διασκεδάζω) ;

β. Εσύ και η φίλη σου συνήθως με ..... (εκνευρίζω) με τις ανοησίες σας.

γ. Εμείς, εσείς και τα ξαδέρφια σας ..... (εργάζομαι) τον επόμενο μήνα για την εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου .

δ. Καλό θα ήταν να ..... (προσέχω) στο μάθημα εσύ κι ο διπλανός σου .

ε. Κι εσείς κι αυτοί ..... (ευθύνομαι) εξίσου για ό,τι συνέβη .

στ. Ο Γιάννης και η Μαρία ..... (φεύγω) σύντομα. Εγώ και η Κατερίνα ..... (μένω) λίγο ακόμα .

